

שנת תשל"ה

ישיבת המאה ועשרים

ביום כ' בכסליו תשל"ה, בשעה 3.00 אחה"צ בבית האקדמיה בירושלים.

נוכחים: החברים האדונים אברמסון, איתן, אירמאי, בן-חיים, ברגרין, דותן, א' הלקין, ייבין, מלמד, מלצר, סדן, רבין, רצהבי, שבטיאל, שלי.
 החברים היועצים האדונים אבן שושן, בן-שמאי, ברמאיר, גולדנברג, מיזלש, מיקס, צרפתי, קלעי, שלו.
 המנהל האמרכלי הא' בן-מנחם.
 חברי המזכירות הגברת בהט, והאדונים מדן, בן-נון, ויינר.

הצטדקו על היעדרם: האדונים ולנשטיין, מורג.
אורחים: הא' שוורץ, ד"ר י' פלורסהיים ורעיתו, בני משפחת צמח.
סדר היום: א. הענקת פרס זאלצמאן והרצאת מקבל הפרס.
 ב. דברים לזכר שלמה צמח ז"ל וגדעון הנמן ז"ל.
 ג. הודעה.
 ד. אישור הצעת התקציב לשנת 1975-1976.
 ה. ענייני הדקדוק: המשך הדיון בכללי הצרי.
 ו. מונחי הריצוף - דיון ואישור.

א. הא' בן-חיים קורא:
 ועדת הפרס על-שם שמחה זאב ומלכה זאלצמאן ז"ל, שהתכנסה לישיבתה ביום ד' בתשרי תשל"ה החליטה לזכות בפרס תשל"ה על מפעל מחקרי את ד"ר יואל פלורסהיים על הצעתו "פירושי רש"י למקרא בפירושו לתלמוד". הצעה זו נבחרה מבין חמש הצעות שהיו לפני הוועדה. ועל זה באנו על החתום: דב סדן יו"ר, אברהם הלקין, שרגא אברמסון.
 (מוסר את הפרס לד"ר פלורסהיים).

הא' פלורסהיים מרצה על הנושא

פירושי רש"י למקרא בפירושו לתלמוד

התלמוד אומר בברכות: "תנו רבנן כשנכנסו רבותינו לחרם ביבנה היו שם רבי יהודה ורבי יוסי ורבי נחמיה ורבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי פתחו כולם בכבוד אכסניא ודרשו פתח רבי יהודה ראש המדברים בכל מקום בכבוד תורה ודרש ומשה יקח את האהל" וכו'. אחרי פתיחתו של רבי יהודה בדברי תורה, פתח רבי נחמיה בכבוד אכסניא, פתח רבי יוסי בכבוד אכסניא, ופתח רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי בכבוד אכסניא. מכאן אנו למדים שפתיחה בכבוד תורה אף היא משום כבוד אכסניא ותחילה היא לכבוד אכסניא, ועל כן ברשותכם, מורי ורבותיי, אפתח בכבוד תורה.

אהרן פריימן במאמרו שנתפרסם ב- Rashi Anniversary Volume, מסר לנו רשימה של 134 פירושים שנכתבו על פירושו של רש"י לתורה. ודי לנו במספר הזה

כדי לרמוז על חשיבותו של פירוש זה ועל מקומו בבית ישראל. ואף בחקירתה של חכמת ישראל מימות צונץ ואילך גדול חלקו של פירוש זה וכן לנביאים וכתובים. אך בין כל אלה, כמעט לא שמו לב לפירושו של רש"י למקרא הנמצא בפירושו לתלמוד. והחומר הזה רב ועשיר הוא.

א"ה וייס היה הראשון אשר העיר על עניין זה בבית תלמוד כרך ב, ואף מצא סתירות בין מה שכתב רש"י בפירושו למקרא, ובין מה שכתב בפירושו לתלמוד. לדעתו "בפירושו לתלמוד פירש כפי כוונתם (של חכמי התלמוד)... תחת אשר בפירושו למקרא מבאר על פי דעתו בפירושו מבלי להשיגח על מה שפירשו חכמי הגמרא שפורסם באותו Rashi Anniversary Volume שהזכרתי.

מאז כתב וייס את דבריו, העירו פה ושם על העניין, אך היו אלה פירווי דברים בלבד, מלבד מה שחקר והחל להעמיק בו הרב י' מהרשען מאמשטרדם הי"ד אשר הרגיש שעל ידי הסברו של וייס אין יוצאים ידי חובת הביאור כל צורכו במאמרו העיקרי לעניין שפורסם בכתב עת הולנדי למדעי היהדות סמוך לפלישת הגרמנים להולנד בשנת ת"ש, רשם הרבה פירושים למקרא הנמצאים בפירוש רש"י לתלמוד, ואף ניסה ללמוד משהו על סדר כתביו של רש"י, בעיה שלא נפתרה עד היום הזה. אך חשיבותה של החקירה הזאת איננה רק בשביל הפירושים הסותרים, כי אם גם בשביל הפירושים הרחבים יותר, ועוד יותר בשביל הפסוקים וחלקי פסוקים שלא פירש כלל בפירושו למקרא. על כן סבור אני שהמנסה לעמוד על פירושו של רש"י למקרא בלי החומר הנמצא בפירושו לתלמוד, יהיו מסקנותיו לקויות בהכרח. ברשותכם, אתן כמה דוגמאות מה ניתן ללמוד על פירוש רש"י למקרא מתוך פירושו לתלמוד.

בשמות ה, ב על הפסוק "למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו" מפרש רש"י: "תפריעו - תבדילו ותרחיקו אותם ממלאכתם". וכדוגמה לשימוש זה בשורש "פרע" הוא מביא את הפסוק בשמות לב, כה "וירא משה את העם כי פרע הוא - נרחק ונתעב". והנה כאשר הגיע רש"י לפסוק במקום בפרשת כי תישא, שכח, כנראה, את אשר כתב בפרשת שמות, ופירש שם פירוש אחר "פָּרַע - מגולה נתגלה שמצו וקלונו כמו ופרע את ראש האשה" במדבר ה, יח. ושוב כאשר הגיע רש"י לבמדבר ה, יח פירש פירוש אחר וכתב: "סותר את קליעת שערה כדי לבתה". אם כן, לכאורה שכח כפולה. אף מצאנו לשורש 'פרע' שלושה פירושים נוספים במקומות שונים. כיצד להסביר דבר זה?

המפתח לפתרון נמצא בפירושו לתלמוד בסוטה ח ע"א. על דברי הגמרא שם: "תנו רבנן ופרע את ראש האשה אין לי אלא ראשה גופה מנין ת"ל האשה", פירש רש"י בד"ה ופרע: "בכל מקום לשון גילוי הוא". לפי זה, ב"ופרע את ראש האשה" המעשה הוא סתירת קליעת שערותיה, אך התוצאה היא גילוי ראשה. ומה שכתב "תפריעו את העם ממעשיו - תבדילו ותרחיקו" משמעות ההבדלה וההרחקה שבשורש פרע נובעת מזה ש"ופרע לשון גילוי הוא", כי על ידי ההרחקה מתגלה קלונו. וזהו אשר כתב בפסוק "וירא משה את העם כי פרע הוא - נתגלה שמצו וקלונו".

כלל זה איננו בפירושו למקרא, ומאידך גיסא אין הוא צורך הסוגיה. ואם אין הכלל צורך הסוגיה, אין אנחנו יודעים עדיין מה ראה רש"י לכתבו דווקא בפירושו לתלמוד ובמקום זה. אך ברור שכלל זה נחוץ הוא כדי להסביר את פירושו במקומות שונים במקרא.

כבר הזכרנו את דברי וייס ומארקס הסוברים, כי רש"י במקרא מפרש כפשוטו, ואילו בפירושו לתלמוד לפי כוונתם, כלומר כוונת חכמי התלמוד. אבל כמו שראינו בדברי רש"י על הלשון פרע, הרבה פירושים מפרש רש"י בלי שיהיה להם שום נגיעה לסוגיה התלמודית.

דוגמה מופלאה לכך הם דבריו בגיטין פג ע"א. הגמרא מספרת שם: "ת"ר: לאחר פטירתו של רבי אליעזר נכנסו ארבעה זקנים להשיב על דבריו, ואלו הן רבי יוסי הגלילי ורבי טרפון ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא. נענה רבי טרפון ואמר: הרי שהלכה זו ונשאת לאחיו". וכו'. וכאן במקום הזה על הלשון "נענה" כתב רש"י ופירש: "הרים קולו". בעיון ראשון לא מובן מה צורך ראה רש"י להסביר שבדברי רבי טרפון נאמרו בהרמת קול דווקא. על קושי זה נוסף עוד קושי אחר, כי רש"י גם ממשיך ואומר "כל ענייה בתורה לשון הרמת קול היא". וכבר נתן רש"י כלל זה בחמישה מקומות בפירושו למקרא בירמיהו, בתהלים פעמיים, באיוב ובדניאל. ונשאלת השאלה, אפוא, מעבר לחזרות הרבות על כלל זה, מה ראה רש"י לתת כלל מקראי במקום מיוחד זה שאינו עניין לשום פסוק. ונראה לי שכך היא הצעת הדברים. אנחנו מוצאים הרבה מקומות בהם עסק רש"י בדברי מנחם בן סרוק. אך נוסף על אלה יש שכתב רש"י את פירושו כתגובה לדברי מנחם אף אם לא הזכירו בשם, או את דעתו במפורש.

הנה מנחם במחברתו בערך 'ען' כתב: "לא תענה ברעך, וכפיס מעץ יעננה, ענין עדות והקרוי לענינם ויענו כל העם יחדו, ולא יכלו אחיו לענות אותו ענינם תשובת דבר, על כן רחקו מעט מהעליונים", כלומר מהדוגמאות הראשונות. וגם דונש בתשובותיו לא השיג על דבריו אלה. ונראה שנגד פירוש זה יצא רש"י, ואף כלל כלל אחר למשמעות שורש זה אשר עליו חזר פעמים רבות והוא "שינינו צעקה וקול רם". ואף בפירושו לתלמוד כאן בגיטין רמז למחלוקתו עם מנחם, כבא לומר שלא רק בלשון המקרא אלא אפילו בלשון חכמים מצינו שימוש זה בשורש 'ענה' או כדרכו של מנחם בשורש 'יען', במשמעות של דיבור בקול רם ולא של תשובת דבר. ועוד לעניין מנחם ודונש. כבר הרגיש ברלינר במאמרו "לתולדות פירושי רש"י", כי יש שבפירושו לתלמוד מביא רש"י את דעותיהם של הדקדקנים הללו, ואילו בפירושו לפסוקים אינו מביאן. וכדוגמה הוא מציין לרש"י בכתובות ו ע"ב ופירושו לפסוק איכה ד, ח "צפד עורם על עצמם". שם הוא מצטט את דונש - וצריך להוסיף גם את מנחם - וכן בסנהדרין קד ע"א, ופירושו לפסוק בבראשית לו, כה "נכאת וצרי ולט" שהוא מביא שם את מנחם. ויש עוד.

ועכשיו ברצוני להביא כמה דוגמאות להשלמות לפירושו למקרא.

1. במלכים א' ב, ח אומר דוד על שמעי בן גרא "והוא קללני קללה נמרצת, ופירש רש"י: "קללה נמרצת - מפורשת כמו מה ימריצך (איוב טז, ג) ומה נמרצו (שם ו, כה)". ואילו את הלשון קללה לא פירש. אבל בפירושו לסנהדרין סה, ע"ב אומר רש"י על לשון הגמרא קללתו: "כמו קללה נמרצת שלא היה שם קללה, אלא גידוף". בפירושו לתלמוד השלים את אשר החסיר בפירושו למקרא. ואולי להפך, לא חזר על פירוש זה בפירושו למקרא, מפני שפירש כבר בפירושו לתלמוד. עדיין אין אנחנו יודעים.

2. בישעיה מב, יד אמר הנביא: "הַחֲשִׁיתִי מְעוֹלִים אֲחִירִישׁ אֶת־אֶפְקַ פִּילֹדָה אֶפְעָה אֲשֶׁם וְאֶשְׂאֵף יַחַד". כל הפעלים שבפסוק זה פירש רש"י במקום, חוץ מן הפועל אֶפְעָה. את הפירוש לפועל זה אנו מוצאים בסוטה יא, ע"ב, ד"ה פועה: "צועקת, כמו כילודה אֶפְעָה".

3. ובסנהדרין קז, ע"א, בד"ה נאספו עלי נכים, מפרש רש"י: "בעלי מומין, כמו פרעה נכה". כבר בתרגום יונתן נמצא פירוש זה, בתרגמו בכל מקום "פרעה חגירא". אבל רש"י בעצמו לא פירש בשום מקום, חוץ מהמקום הזה בסנהדרין. ודוגמה מסוג אחר להשלמה הנמצאת בפירושו לתלמוד.

4. על הפסוק במשלי יז, י, "תחת גערה פמבין מהכות כסיל מאה", כתב רש"י בפירושו: "תחת זו טעמו למעלה בתי"ו, מה שאין כן בכל המקרא. לכך אני אומר, שהוא שם דבר כמו תחת. וכן פירושו: הכנעת גערה ניכרת במבין יותר ממאה מכות שמכין את הכסיל". אין רש"י אומר כאן, מהו הפירוש האחר שהוא רומז אליו והוא דוחה אותו באומרו "לכך אני אומר". אך בפירושו לברכות ז, ע"א השלים וכתב: "תחת הטעם למעלה תחת התי"ו, ולא כמו אל תירא ואל תחת, שטעמו בחי"ת, אלא למעלה תחת התי"ו ראשון, לומר שהוא שם דבר", ועוד מוסיף ואומר: "שאי אפשר לפותרו לשון תפעל, תכניע את האדם, אלא תכנע היא בעצמה, ולכן שינה את נקודתה, לומר שהוא שם דבר". אני חושב שהדברים האלה מדברים בעד עצמם.

ולבסוף ברצוני להעיר, שבחקירה הזאת עסקנו רק בפירושי רש"י למקרא, הנמצאים בפירושו לתלמוד. אך יש לראות חקירה זו כחלק אחד אם כי אפשר החשוב ביותר של מחקר מקיף יותר אשר עניינו הפירושים הרבים למקראות הנמצאים בפירושי הראשונים והגאונים לתלמוד, אשר בוודאי לחלק בהם יהיה משום עניין וחיידוש. אחר כל הדברים האלה אני רוצה להודות לחברי האקדמיה ללשון העברית על שראו נושא זה ראוי לפרס על שם זאלצמאן, ואני מקווה, שהתוצאות הסופיות של המחקר יצדיקו אמון זה. תודה רבה.

ב. ביום י"ט בתשרי נפטר נשיא המדינה זלמן שזר, זיכרונו לברכה. במשך כל השנים, ובייחוד בימי נשיאותו, גילה עניין רב בנעשה באקדמיה ובכל פעולותיה.

ביום כ"א במרחשוון נפרדנו מחבר הכבוד של האקדמיה שלמה צמח, זיכרונו לברכה. הוא נבחר לחבר כבוד ביום ד' בתמוז תשל"א לאות הוקרה מיוחדת למפעלו כסופר וכמבקר ספרותי שנון, רחב דעת ואמן הלשון והסגנון.

ביום י' כסליו לפתע נפטר בנכר חבר יועץ של האקדמיה, ד"ר גדעון הנמן, זיכרונו לברכה. הוא שימש שנים אחדות במזכירות המדעית של האקדמיה בתל-אביב. באהבה, במסירות ובהצלחה רבה מילא את תפקידו. משנתמנה מורה ללשון העברית באוניברסיטת תל-אביב ובאוניברסיטת בר-אילן פרש מתפקידו כמזכיר, וכעבור שנים, ביום י"א כסליו תשל"א נבחר לחבר-יועץ באקדמיה. עדיין לא שלמו שבעת ימי אבלו, דברי הערכה לו ולפעולתו ייאמרו בישיבתה הבאה של המליאה. זכר הנפטרים יהיה שמור עמנו לאורך ימים.

הא' סדן אומר דברים

לזכר שלמה צמח ז"ל:

אפתח ברשותכם במעשה שהיה, כך היה, והוא מעשה הכרוך בלווייתו של אחד-העם, שראשון סופדיו, פדגוג ועסקן, ספד לו משמה של מועצת העיר להעריך את הנפטר כחבר סיעה במועצה ההיא, והזכיר, בלשון של קילוסין קילוסין, את עשיותיו בה. העלו דבריו כאבו וזעמו של ביאליק, ובקומו אחריו, פתח מספדו לאמור: בפני ארונו של אדם גדול כאחד העם אסור לשקר; ומדבריו ניכר, כי כיוון לשקר כפול. השקר האחד - בהבלעתה של אישיות, עשירה ושלמה בתוך בידול חלקיה. האחר - בהעלאת הטפלה של חלק בחלקיה כעיקר. מקץ ימים לא-רבים נלווה לדבר זעמו של

ביאליק דבר תוכחתו של יעקב שטיינברג, שכתב לאמור: "כל מביאי ההספדים הללו מהווים כעין כיתה מסודרת, מוכנה מראש לתפקיד רב-התכונה. בחוש הבחנה, המיוחד לאנשי מקצוע מובהקים, הם מחלקים ביניהם למפרע את העבודה" - ואיך זיל קרא (כתבים, תרצ"ז, כרך ג, עמ' רמה-רמז).

וחס לי שלא לזכור דבר זעמו של ביאליק ודבר תוכחתו של שטיינברג, ועל כן בבואי לספוד עתה במליאתה של האקדמיה לשלמה צמח, לא אתפתה לדבר בו כחברה, חבר הכבוד, שבחירתו המאוחרת לה - יותר משהיא לנו פיקדון זכות היא מזכרת עוון, וביותר שלא זכינו לראותו בינינו; ואף לא ארחיב בעניין יחסו לאקדמיה ודרכה, גם אם הדברים הם בנותן עניין, מהיות בהם ביקורת שנונה, שלימודה בצדה, וכל שעה שעתו. ואפילו לא אדבר על דרכו ודרכיו בלשון, שהיה בהם אדריכל גדול, משום שמפורסמות אינם צריכים ראייה, ואם הם בכל זאת צריכים לה, הריהי בכלל מסכת מחקרים, שכלי-ביטוייה של האקדמיה חייבים בהם להאיר עינינו בטיבם, ייחודם וחיודשם של בוני הלשון בימי תחייתה בארצנו.

כי ראשית זכות וחובה לנו בהערכת שלמה צמח היא בהערכתו הכוללית, שהיה מראשי בוני תרבותנו, כשתיבת תרבות אינה מצומצמת, כרגיל, על ענייני רוח, כלשון, ספרות, אמנות, אלא מכוונת לכל מלוא החיים - אף ובייחוד, לעבודה ולעשייה, לפרנסה ולכלכלה, וכן לחינוך ולהליכות, למשפט ולמשטר, לדינים ולמנהגות. אמרנו: בייחוד לעבודה ולעשייה - מתוך שזכרנו את שהוחזק לו לשלמה צמח כמורו ורבו, הוא אהרן דוד גורדון, שתלמידו שמר לו אמונים ואף הגן עליו כהגן על מופת של חיים והגותם, שכוחו בגילום עצמו, ושהיא כנקודת-רום, שבלעדיה אין בידנו קנה הערכה של כשר ופסול - כשם ששמר לו אמונים למורו ורבו, חיים נחמן ביאליק, ואף הגן עליו כהגן על מופת של יצירה, שכוחה בגילום עצמה, ושהיא כנקודת רום, שבלעדיה אין בידנו קנה הערכה של גאות ושפל. ותפיסת אישיותו של שלמה צמח בכליותה ככונה תרבותנו היא תפיסה כלשוונה, שפשוטה כמשמעה. הוא גידולה של עיירת ישראל בפולין, ששמענו לימים מפי עטו על תולדתה ורחשה, בר אבהן ובר-אוריין, והוא כל כולו בן שמונה עשרה, נוטל עליו לבנות את התרבות העברית לכל בחינותיה בארצנו, בהיחלצו לעלות לארצנו לעבדה ממש ולשמרה ממש, בקיצור - לקוממה ולבנותה. הימים ימים כבדים עד מאוד. הנה בת-קולה של "עיר ההרגה" עודה מנסרת והולכת, הנה פקד המוות את נשר גאולתנו, ובכית ישראל נמסו לבבות הרבה ורפו ידיים הרבה. קם נער, ואחריו חבריו, וחברו אגודה הקרויה על שם עזרא, כסמל של "קום ועשה", ובאים אל ארצנו, שבה קצת קברניטים וגרוריהם חלומם חלום אוגנדה; והם, הצעירים, פותחים במערכה חדשה ומחודשת - לעבודה עברית ולשמירה עברית ולדיבור עברי, ואף יוצרים כלים - מפלגה, איגוד, כלי מבטא, ומכלל העושים והמעשים ובראשם שלמה צמח - עובד מצוין, כשדה ובכרם, במושבות יהודה ושומרון, ולשם טיוב סגולתו זו הוא הולך ללמוד תורת החקלאות, וחוזר מומחה להלכה ולמעשה; סופר מצוין במסת סיפור ובמסת ביקורת, ולשם טיוב סגולתו זו הוא הולך ללמוד תורת-הספרות והפילוסופיה והפסיכולוגיה, וחוזר מושלם להלכה ולמעשה. והעיקר - יודע למזג מסורת לערכיה וחיודש לקנייניו בכוח אישיותו, שאינה יודעת רישול ופישור, ובכוח אופיו, שאינו יודע רתיעה ומורא; ובאין לו משענת אחרת זולת אמתו ואמירתה ללא חת.

וכן כן היה - אם לשמור על סדר העדיפות, שהיה אהוב עליו - כמדריך וחוקר, אם בתחנת הניסיונות, אם בהנהלת בית-הספר החקלאי, כן היה כסופר, מבקר ועורך,

שאמתו עשאתו יריב לגדולים ולקטנים בין בתחומה של ספרות, בין בתחומה של מדיניות; ויפה אמירתו, שהיה חוזר עליה בשיחו, והוא עניין הכלל הגדול בחייו - כי בשבתו אל שולחן הכתיבה אין לפניו אלא אמתו, כדי לקיים את דברו התמים של אד"ם הכהן: אל שולחן אלהים ישבתי שבת.

יורש הקו ומתיחותו, המלווה את חייו ופועלו, ניכרו בכל שאמר, בכל שכתב, ותכונותיו אלה שורשן בו, באמיצותו; וכמה וכמה סימנים מעידים, כי בצאתו למערכה זו, שפירושה עיצוב אישיות שלמה וגילומה, כערוכת כנינה של תרבות עמנו בארצו. דורות יחלפו, וככל שירחקו, ייראו ביתר הבלט המעטים, ילידי עיירות ישראל, אשר קמו בשעת מכוכה ומבוקה לעמם, ועשו את המעשה הרב - עשו את עצמם לבנה, לבנת חיים מלאה, לבנת יצירה שלמה, בחומת עמם וארצו, ומתוך הערכת השלמות הזאת והערצתה יקומו בני עזרא הסופרים, אשר יספרו את אותיותיהם.

ואסיים, ברשותכם, במעשה שהיה כך היה: מעשה בוותיקי החברים בגבעת ברנר, שראו חובה לעצמם להזכיר לעצמם ולבניהם מי ומה היה האיש שקיבוצם נקרא עליו, וביותר שקצת צעיריהם נתפסו לפירושיהם של שלא ידעו את יוסף חיים, ותחת אשר ידרשו מתוכו מה שהיה בו, דרשו לתוכו מה שלא היה בו, וכן נערכה עצרת לזכרו, ושלמה צמח בראש דובריה. דבריו היו קודם כול, פרק גדול בתורת מוסרה של ביקורת הספרות - הוא הקדים לספר להם, לשומעיו, שכולם היו צעירים או צעירי צעירים לגביו, כי ברנר היה לו עצמו דיין קשה, וביקורתו על יציריו קטלנית הייתה, מתוך שערכם בעיניו בטל ומבוטל היה, אך דבר זה - לא בלבד עתה, אלא אף אז - לא גרע כטיפה של חרדל מהערכתו של המבוקר למבוקרו, כי ידוע ידע המבוקר, כי דברי המבקר חצובים מאמתו, על רוב כאבה ומעט ששונה, כמשפט מצפונה הגדול של הספרות, שעם כל היותו רך בשנים הוא כאב לה, כפטרון לה, ונפשו קשורה תמיד בנפשה, ומסורה לה עד מיצויה. למחרת, בדרכנו ירושלימה דיברנו בעניין נוסח פולין בספרותנו, וסיפרתי לו טעות שטעיתי בה. מתוך רישומם של ראשי סופריה שקראתי, מתוך מגע עם אנשיה שהכרתים בשבתי ביניהם, וביותר מתוך שראיתים מרכיבים את יציאי ליטא וגאליציה אלופים לראשם, באופן שהללו נהגו בכמה וכמה ממוסדיהם, נראתה לי המנטאליות של בני פולין נוחה ורכה, קלת מזג, ואפילו קלת דעת, עד שהייתי מתפתה לראותם ב"יסודא דנוקבא" - באה הפגישה עם אישים כיצחק גרינבוים, שלמה צמח, דוד בן-גוריון, שלמה לביא, שהצד השווה שבהם הוא אופיים ברזל ותכונתם עשת, והוכחה ההגדרה היא לרסיסים. השיב לי בבת-צחוק, שלא נעלם ממנו הבהובה של גיאות: יפה אמרת - רסיסים, אבל אם אנו כפי שאנו, הרי כולנו רסיסים מניצוץ אחד, שניתו משלהבתה של קוצק.

וככל שאני מהרהר בזכר דבריו אלה, נסמה הבהובה של גיאות, ותחתיה בא הבהובה של ענווה. כי אם אמנם רסיסים הם, הרי כל רסיס ורסיס נעשה שלהבת, ואלה בהם, ששלהבתם גנוזה במעשים קיימים ועומדים, לא יכבה אשם ולא יכה אורם עד עולם.

ג. הא' אברמסון: ביזמתו של פרופ' ייבין הייתה ישיבה משותפת של ועד המינוח עם ועד הדקדוק בעניין תקנתו של המבטא העברי בהוראה ובדיבור העם. הדברים הובאו למנהלה, והיא עיינה בהם בכובד ראש ושקלה את הדבר מכל צדדיו. הואיל ומתפקידנו לפעול לתקנת המבטא בכל מקום, ובפרט במערכת החינוך, וזה עניין

לפעולה מעשית, נבוא בדברים עם משרד החינוך ונשתדל לסייע לו בהגשמת הדבר. האקדמיה תשמח, אם כל חבר מעוניין יפעל בעניין זה בתחום השפעתו.

הא' ייבין: לדעתי רשום בזיכרון הדברים כי הוחלט להביא את העניין למליאה, ולא למנהלה.

הא' אברמסון: נבדוק שנית, אם חרגה בכך המנהלה מסמכותה.

ד. הא' בן-מנחם: אשמיע כמה הערות קצרות להצעת התקציב המונחת לפניכם. בעריכת התקציב לשנה הבאה הבאנו בחשבון את המצב הכללי בארץ. ידענו, שהשנה הבאה אינה יכולה להיות שנה של הרחבה, אלא שנה של קיום המפעלים הקיימים בלבד. אף על פי כן לא היה מנוס מלהציע במסגרת תכנית העבודה הקיימת סכום של 1,585,000 לירות, היינו הגדלת ההוצאות ב-33% בערך.

התקציב של השנה השוטפת אושר עוד בנובמבר 1973, ומאז עלו המשכורות, ובכלל זה תוספות היוקר, למעלה מ-40%. וכן עלו שאר ההוצאות באחוזים ניכרים, אם כי פחות מן המשכורות.

אנו מבקשים הפעם מאת הממשלה הקצבה של 1,125,000 לירות, שהיא כ-70% מכלל התקציב. הסוכנות ממשיכה להקציב 20 אלף לירות לשנה, ואנו מבקשים ממנה להגדיל את הקצבתה לסכום של 50 אלף לירות. צריך יהיה להיפגש בעניין זה עם יו"ר הסוכנות היהודית בתקווה להחלטה חיובית.

אעבור בקצרה על הסעיפים העיקריים של ההוצאות המופיעות בהצעת התקציב המונחת לפניכם. בנושא של מונחים, דקדוק ושירות לציבור עסוקים כיום 8 עובדים, מהם 4 עובדים במשכורת חלקית. משכורתם מופיעה בסכום של 210,000 לירות. במפעל המילון ההיסטורי עסוקים 18 עובדים. מהם 7 במשרות חלקיות, ומשכורתם הועמדה על 410,000 לירות. צוות האמרכלות יש בו 12 עובדים מהם 4 במשרות חלקיות. משכורתם הוערכה בסכום של 175,000 לירות. בשלושת סעיפי המשכורת האלה כלול עודף של 45,000 לירות לכיסוי תוספות היוקר ותוספות הוותק של השנה הבאה. נחיה ונראה, אם יספיק הסכום הזה לכך. הצעת התקציב הזו נערכה ואושרה על-ידי המנהלה לפני השינויים האחרונים במדיניות הכלכלית של הממשלה. נצטרך לדון עם משרד החינוך ועם משרד האוצר על השפעת השינויים האלה, לא לפני חודש יולי 1975.

הצעת התקציב לשנת 1975/76

1974/75	1975/76	הוצאות
		1. מינוח, דקדוק ושירות לציבור
		א. העבודה המדעית
	210,000	1. משכורת
	74,000	2. הוצאות סוציאליות
	15,000	3. תחזוקת הספרייה
194,000	<u>3,500</u> 304,000	4. ספרות מקצועית
	<u>5,000</u>	

ישיבות המליאה

ב. פרסומים, הדפסות ושכר סופרים

	10,000	15,000	1. זיכרונות האקדמיה
	39,000	50,000	2. לשוננו
	19,000	25,000	3. לשוננו לעם
	14,000	18,000	4. דפי למד לשונך
	18,000	25,000	5. מילונים מקצועיים
110,000	<u>10,000</u>	<u>50,000</u>	6. סדרת מקורות ומחקרים
	183,000		

2. המילון ההיסטורי

	320,000	410,000	1. משכורת
	112,000	143,000	2. הוצאות סוציאליות
	15,000	20,000	3. דמי שימוש במכונות יב"מ
	85,000	95,000	4. מחשב אלקטרוני
	28,000	35,000	5. ציוד להפעלה
	3,000	5,000	6. ספרות מקצועית
569,000	<u>6,000</u>	<u>10,000</u>	7. שכר עריכה ושונות
	718,000		

3. פרסים למחקר

	3,000	3,000	1. פרס זאלצמאן
3,000	<u> </u>	<u>1,000</u>	2. הוצאות
	4,000		

4. אמרכלות

	160,000	175,000	1. משכורת
	56,000	60,000	2. הוצאות סוציאליות
	25,000	32,000	3. נסיעות וסידור ישיבות
	12,000	16,000	4. ציוד משרדי
	16,000	22,000	5. טלפון ודואר
	4,000	5,000	6. ביטוח בניינים ורכוש
	2,000	2,000	7. ביקורת חשבונות
	8,000	10,000	8. לשכת תל-אביב
	10,000	13,000	9. תחזוקת הבניין והגינה
	16,000	31,000	10. גמלה לעובדים
319,000	<u>10,000</u>	<u>10,000</u>	11. שונות
	376,000		

1,195,000   1,585,000

=====   =====

הצעת התקציב לשנת 1975/76**ה כ נ ס ו ת**

			א. הקצבות
	1,125,000		הממשלה (משרד החינוך והתרבות)
1,175,000	<u>50,000</u>		הסוכנות היהודית
			ב. השתתפות מוסדות בפעולות
	126,000		יד אבי היישוב
	72,500		קרן הזיכרון למען תרבות יהודית
	50,000		מוסד ביאליק
	60,000		רשות השידור
358,500	<u>50,000</u>		הטכניון
			ג. תרומות
3,500	3,500		
			ד. מכירת פרסומים
44,000	44,000		
			ה. רווחים מקרן זאלצמאן
<u>4,000</u>	<u>4,000</u>		
1,585,000			

תקציב ההכנסות לשנת 1974/75

מקור ההכנסה	ההצעה	ההכנסה בפועל
הממשלה	800,000	770,000
הסוכנות היהודית	35,000	20,000
יד אבי היישוב	155,000	126,000
קרן הזיכרון למען תרבות יהודית	67,500	67,500
מוסד ביאליק	50,000	40,000
רשות השידור	47,000	57,000
הטכניון	30,000	37,000
תרומות	2,500	2,500
מכירת פרסומים	35,000	30,000 (עד אוקטובר)
ריבית מקרן זאלצמאן	3,000	4,000

הא' אירמאי: הפירוט של סעיפי התקציב מצביע על נקודה הטעונה חיזוק והיא - תחזוקת הספרייה. אנו יושבים באולם זה, כשהספרייה לנגד עינינו. לסעיף "מילונים מקצועיים" מיועד סכום של 25,000 ל"י כנגד 718,000 ל"י למילון ההיסטורי. סבורני, שאחת הסיבות לכך היא היעדר כוח-אדם מספיק לעבודה במילונים אלה, בעיקר כתל-אביב. גם נקודה זו טעונה תיקון. בסעיף "השתתפות מוסדות בפעולות" מופיע הטכניון בסכום של 50,000 ל"י. היכן שש האוניברסיטות האחרות? והריהן נהנות מפרי עבודתה של האקדמיה לא פחות מן הטכניון. מדוע אין כל השתתפות מצדן? בסעיף "מכירת פרסומים" מופיע סכום של 44,000 ל"י. בתקציב לשנת 1974 הייתה הצעה של 35,000 ל"י, אך ההכנסה בפועל עד אוקטובר הייתה 30,000 ל"י. זהו סכום זעום מאוד. גם דבר זה טעון חיזוק.

הא' בן-חיים: מי שמתבונן בספרייה זו, צריך לראות את התמונה השלמה. עליו לראות את הספרייה המקצועית בחדרי העבודה, וייוכח שנעשתה עבודת קטלוג יפה. אף הספריות של ילון ושל טור-סיני קוטלגו. יש עובדת חלקית, המטפלת בכך. אין לנו אפשרות לגמור את המלאכה מהר.

בתוך הסכום הכללי שבסעיף "המילון ההיסטורי" כלול סכום של 238,000 לירות, שניתן מקרנות שונות ורק למילון ההיסטורי, וכתנאי שסכום מקביל יוקצב מטעם האקדמיה. אם לא תיתן האקדמיה את הסכום הזה, לא יתקבלו הסכומים האחרים מקרן אבי היישוב ומקרן הזיכרון. אנו נתונים במצוקה קשה, הואיל והקרנות נותנות את הכספים לזמנים קצובים. השנה מסתיים הזמן של אחת הקרנות. ואין אנו יודעים, אם יעלה בידי האקדמיה להשיג את הסכום של רבע מיליון לירות להמשכת העבודה. מכספיה בלבד לא תוכל האקדמיה לעשות עבודה, כפי שנעשתה עד עכשיו. כאמור, יש בתוך התקציב הכולל סכומים משוריינים שניתנו אך ורק לעניין זה.

הא' בן-מנחם: אמנם נכון, שהתקציב למילון ההיסטורי מסתכם בסך של 718,000 לירות, אבל ההקצבה של הקרנות המקציבות את הסכומים האלה למילון בלבד מגיעה ל-238,000 לירות. למעשה בהשוואה עם שאר חלקי התקציב משתמש המילון ההיסטורי רק ב-479,500 ל"י, ולא ב-718,000 לירות.

הא' שבטיאל: מדוע נפקד שמו של מוסד הרב קוק ברשימת המוסדות המפרישים מתקציביהם לפעולות האקדמיה ללשון העברית? דומני, גם זכותו גם חובתו כאחד של מוסד זה - כמוסד רוחני-תרבותי - להיות שותף עם מוסדות שכמותו בתרומות לאקדמיה. ברצוני לציין בסיפוק רב - ומובטחני, שבעניין זה אני גם לפה למורי הלשון ולתלמידיהם - את חידושם של דפי "למד לשונך", שעל הפסקת הופעתם התרעתי באחת הישיבות האחרונות.

הא' אירמאי: אין עיני צרה חלילה בתקציב המילון ההיסטורי. אך ראוי לחזק גם את הסעיף "מילונים מקצועיים". הטכניון משתתף בסכום מקביל להקצבת האקדמיה, אך גם זה אינו מספיק. לדעתי, צריך להוציא פי כמה וכמה. צריך לעניין את הגופים, היכולים לתרום לחיזוק העבודה המעשית.

הא' אברמסון: הערת הא' אירמאי בעניין השתתפות המוסדות הייתה נכונה, ואמנם דננו בשאלה, כיצד לעניין מוסדות נוספים, המעוניינים במילונים, ולשתף אותם בהוצאות. הא' שבטיאל הזכיר את מוסד הרב קוק. מי נהנה מעבודת האקדמיה? כל עם ישראל נהנה מכך. השאלה היא: מי מוכן לתת כסף ולהשתתף בהוצאות? המוסדות הנזכרים ברשימה יש להם עניין מיוחד בעבודת האקדמיה - במילונים וכדומה. מוסד ביאליק יש לו עניין בחלק מסוים של העבודה, ולכן הוא משתתף בתקציב.

המנהלה יודעת, כל מה שנעשה עדיין אינו מספיק. כמעט שאין ישיבה של המנהלה, שאין דנים בה באפשרויות של הרחבת מקורות המימון לפעולות שונות, המתעכבות לעתים מחמת חוסר תקציב.

הצעת התקציב לשנת 1975/76 - אושרה

הא' שורץ: אני מציע, שתקים האקדמיה גוף של שוחרי האקדמיה, של חברי כבוד גם מחו"ל וגם מן הארץ, ועליהם יוטל התפקיד לדאוג למקורות מימון לאקדמיה בדרך של קרנות, עיזבונות בחיים, צוואות ותרומות לטובת האקדמיה. האקדמיה יכולה להנציח שמות של אנשים. אני מוכן לתת שמות של אנשים מן הארץ ומחו"ל, שיהיו מוכנים להירתם לכך. אך אתם ודאי מכירים אישים יותר טוב ממני. אני חושב, שעל מנהלת האקדמיה לדון בעניין ולבחון, אם אפשר להקים גוף מצומצם כזה של ידידי האקדמיה, דורשיה ושוחריה. בתנאי הארץ וח"ל היהודים כבר שבעים מביקורי שליחים למיניהם, נציגי מפלגות ומשרדים ממשלתיים. הם רוצים לשמוע על מקור מחצבתם - על יהדות וערכיה. יש כאן כר נרחב לפעולה בקרב יהודים, שהלשוו העברית יקרה להם.

הא' מדן: אומר שני דברי הקדמה להמשך הדיון בכללי הצרי:

1. לישיבה האחרונה של המליאה בתשל"ד קיבלתם הודעה מאת הוועדה לענייני דקדוק שימושיים, פרק הצרי. ההודעה שקיבלתם הפעם היא מאת ועד הדקדוק, שהוא גוף מנהלי, הממונה על הוועדות לענייני דקדוק שונים.

לאחר שנידונה מקצת ההודעה הקודמת בישיבת המליאה, הוסכם להביא את שאר ההודעה לדיון בוועד הדקדוק בהשתתפות חברי הוועדה, שהכינה את הכללים ובנוכחות כל חבר של האקדמיה שרצונו בכך. דיון זה הייתה כוונתו לקצר את הדיון במליאה ולהגיע בישיבה זו לאישור ההצעה.

המסקנה המתבקשת מכאן - שלא לחזור על דעות וסברות והצעות אחרות. מן הראוי להניח, כי גם חברי הוועדה וגם החברים הנוספים שהיו עמיהם - והם האדונים אבן-שושן, אברמסון, אירמאי, בן-חיים, בן-שמאי, ברגרין, בר-מאיר, גולדנברג א' הלקין, ייבין, מדן, מורג, מיקס, צרפתי, קלעי, רבין, רוזנטל, רצהבי ושבטיאל - הקיפו את הנושא מכל צדדיו, ואפשר לסמוך עליהם, שהביאו לפניכם חומר בדוק ומנופה, שאין בו כדי להכשילכם, וראויים הם לאמונכם. חזקה עליהם, ואמנם גם אמת היא, שלא נתעלמו מן הבחינות השונות של השאלה, ולמען יעילותה של עבודת המליאה טוב שלא לחזור ולהעלות שאלות, שכבר דנו בהן החברים.

2. רצוי שלא להעלות כאן כל הצעות, השייכות לניסוח או לסידור הכללים והפרטים. הניסוח הסופי יעשה על ידי המזכירות וחברי הוועדה. ואי אפשר לעשות

ניסוח סופי וסידור סופי, כל עוד לא אושרו הכללים גופם. הצעות לניסוח אפשר לשלוח אחר הישיבה אל המזכירות.

הגב' בהט קוראת (קטע שני של סעיף 3):

בשמות האלה הציירי מתקיים רק בצורת הנפרד של היחיד והריבוי, ומשתנה לשווא בנטייה: מָאָה, שָׁנָה, פָּאָה, עֵדָה (=קהל), עֵצָה, כּוּן: מָאָה, מֵאָה (השנים), מֵאָתִי, מֵאָתְךָ, מֵאוֹת, מֵאוֹת (אנשים), מֵאוֹתִי, מֵאוֹתֶיךָ; פָּאָה, פֶּאֶת (שדה), פְּאוֹת (נשים), פְּאוֹתֶיכֶם; עֵצָה, עֵצַת (ה') עֵצוֹת, עֵצוֹתֶיכֶם.

בשמות האלה מתבטל הציירי גם בצורת הריבוי בנפרד: לָבַב, עֵנַב, שָׁעַר, כּוּן: לָבְבִי, לָבְבְךָ, לָבְבוֹת; עֵנָבִים, עֵנָבִי (מאכל); שָׁעַר (הראש), שָׁעַרִי, שָׁעַרְךָ, שָׁעֵרוֹת. לאחר שנדון הניקוד של פָּאָה בנטייה, הוסכם לכלול את המלה פאה בסעיף זה: פָּאָה, פֶּאֶת (שדה), פְּאוֹת, פְּאוֹת (נשים), פְּאוֹתֶיכֶם.

הקטע השני של סעיף 3 אושר בהצבעה פה אחד.

(חבר אחד נמנע)

הגב' בהט קוראת:

בשמות במשקל פָּעַל בכל צורות נטייתם חוץ מאשר לפני -כֶם, ו-כֶן בנטיית היחיד, שבהן הציירי משתנה לסגול, וכשעה"פ או לה"פ גרונית - לפתח, כּוּן: אָבֵל, אָבֵלִים, אָבְלִי (ציון); אֲשֵׁם, אֲשָׁמִי (האומות); בָּצַק, בָּצֵקָה, בָּצֵקִים, בָּצֵקְךָ; חֶפֶץ, חֶפְצִים, חֶפְצִי (רעתי); יָעוּ, יָעַנְךָ, יָעַנְכֶם, יָעַנִים, יָעַנִי (המדבר); יָרַח, יָרַחִי, יָרַחְךָ, יָרַחְכֶם, יָרַחִי (עולם); יָשׁוּ, יָשׁוּנִי (עולם); פָּבַד, פָּבַדְךָ (העוף), סָפַק, סָפַקְךָ (ספקא), סָפְקוֹתֶיהֶם; שְׂכַנִּי, שְׂכַנְכֶם, שְׂכַנְיָהֶם; והוא הדין בכל צורות הנקבה של שמות אלה.

החלק הראשון של סעיף 4 - אושר בהצבעה

הגב' בהט קוראת:

ואלה נוטים בביטול הציירי: זָקוּ, חָבַר, חָדַל, חָנַף, חָסַר, חָצַר (אף על פי שמצאנו פעם: חָצֵרוֹתֵינוּ). יָעַל, יָרָא, כָּבַד (במשקל) כָּתַף, עָקַב, עָרַל, שָׁלוּ, לְמִשַׁל: זָקַנִי (ציון) זָקַנְכֶם; חָבְרִי (הכנסת); חָדְלִי (אישים), חָנְפִי (לב); חָסְרִי (טעם); חָסְרוֹת (לב); יָעַלִי (סלע), יָעַלְךָ, יָעַלְכֶם; פָּבַדְתָּ (משקל) פָּבַדְתִּי (משקל); נְמַלִּים, נְמַלִּי (הארץ), נְמַלְיָךְ, נְמַלְיָהֶם; שָׁלוּי (עולם). השמות האלה ינוקדו בסמיכות על דרך הסגוליים: גָּדַר, גָּדַרְךָ (תיל); יָרַךְ, יָרַךְ (יעקב); כָּרַס, כָּרַסְךָ (הבהמה); גָּזַל, גָּזַלְךָ (הגר); כָּתַף, כָּתַףְךָ (ההר) [במקרא נמצא כָּתַף פְּלִשְׁתִּים] והשמות: חָסַר, חָסַרְךָ, חָסַרְךָ, יָתַד, עָרַל, חָדַל, חָצַר, שְׂבָע, שְׂבָעֶיךָ ינוקדו בשווא ובפתח: חָסַרְךָ, חָסַרְךָ, שְׂבָעְךָ, יָתַדְךָ, עָרַלְךָ, חָדַלְךָ, חָצַרְךָ, שְׂבָעְךָ. הערה: במקרא יש גם עָרַלְךָ, כָּבַדְךָ.

הא' אברמסון: הערה מעין זו מופיעה כל פעם, כאשר יש במקרא ניקוד אחר. ונשאלת שאלה: מה יהיה, אם ירצה מישהו לנקד כך? אני מבקש שלא לחזור על

אותה שאלה. התשובה לכך ניתנה פעמים רבות. אנו מנסחים כלל ומוסיפים הערה, שבמקרא יש צורה אחרת.

הא' איתן: רצוי, שלמעלה בסעיף 4, בחלק הראשון, שמדובר בו, למשל, על שָׁכַן. תבוא רמיזה למה שבא עתה בחלק השני, שמדובר בו על צורת היחיד-הנסמך של שָׁכַן. לפי הניסוח המוצע לנו אדם עלול לטעות ולחשוב שבחלק הראשון היחיד להלן וזה נוגע גם לפרטים אחרים.

הא' מלמד: במקום "זקני ציון" מוטב לומר: זקני העיר, זקני העדה.

הא' מלצר: אף על פי שנאמר לנו שלא לשאול שאלות בענייני ניסוח, יש לי שאלה שאני חושב, כי צריך לשאול אותה. הסעיפים 2,3,4 מתחילים במלים: "בשמות ממשקל פֶּעַל", "בשמות בני שתי הכרות...", "בשמות במשקל פֶּעַל", והכוונה היא בהמשך למה שנאמר בראשית הכלל ש"הצירי מתקיים בנטייה". אך נראה לי, כי מוטב לחזור בכל סעיף על עיקר הכלל, "הצירי מתקיים בנטייה", שהרי אנו עומדים כבר הרחק מן השורה הראשונה, וכבר שכחנו כמה המדובר.

החלק השני של סעיף 4 אושר בהצבעה (חבר אחד נמנע)

הגב' בהט קוראת סעיף 5:

במשקל פֶּעַלָה, כגון: אֶבְדָהּ, אֶבְדְתוּ, אֶבְדְתֶם, אֶבְדוּתֵיכֶם; גִּזְרָה, גִּזְרַת (שעה), גִּזְרֹתֵיכֶם; עֵבְרָה, עֵבְרוֹתֶיהּ; דְּבַלָהּ, דְּבַלְתִּי, דְּבַלְתְךָ (במקרא: דְּבַלְתַּתְּאֵנִים), שְׁפַלָה, שְׁפַלְת (החוף).

יוצאים מן הכלל השמות: לְבַנָה, גְּדָרָה, בְּהֵמָה, נְבִלָה, חֲשֵׁכָה כגון: לְבַנְת (חבלה), גְּדֹרוֹת (צאן), בְּהֵמַת (בית), בְּהֵמוֹת (שדי), חֲשֵׁכַת (מצרים), נְבִלְת (חמור). והשם שְׁדֵמָה ברבים: שְׁדֵמוֹת (בית לחם).

וגם כאן ייכתב, כפי שמציע הא' מלצר, שהצירי מתקיים.

הא' מלמד: במקום לְבַנְת (חבלה) אני מציע: לְבַנְת (הספיר).

הא' אברמסון: הפסוק ידוע לרוב חברי הוועדה. לא רצוי להכניס לְבַנְת (הספיר), כי לא רצו להתערב בשאלת הפרשנות, למה מלה זו מכוונת, אם לשם לְבַנָה או לתואר לְבַנָה.

הא' איתן: נאמר כאן: "יוצאים מן הכלל", ובדוגמאות יש רק צורות סמיכות. אני שואל: איך אומרים, למשל: הלבנים שלהם? (הגב' בהט: לְבַנֵיהֶם). כמוכן - אבל איך אני למד זאת מן הכתוב כאן? צריך אפוא לגוון את הדוגמאות, שלא תהיינה רק צורות של נסמך, רובן ביחיד, וצריך להוסיף דוגמאות כגון בְּהֵמַתִּי, לְבַנֵיהֶם. בריבוי יש רק "בְּהֵמוֹת".

הגב' בהט: נוסף דוגמאות של נטייה.

הא' שלי: בסעיף 5 כתוב: "דְּבַלְתָּהּ, דְּבַלְתִּי", בתוספת הערה: במקרא - דְּבַלְתָּ תאנים. במקרא זו סמיכות. האם עלינו לומר דְּבַלְתָּ או דְּבַלְתָּ זה לא ברור.

הא' אברמסון: כדי שלא יאמרו "הרי יש דְּבַלְתָּ במקרא", הזכרנו זאת. אין זה אומר, שכך צריך לנקד למעשה.

הא' שלי: למה לא נכתבת "דְּבַלְתָּ"?

גב' בהט: נכתוב זאת.

הא' מדן: זו שאלה לניסוח. תציע זאת.

הא' רבין: אני רוצה לערער על ההחלטה בעניין "לְבַנְתָּ חבלה". אנשים רגילים לומר "לְבַנְתָּ חבלה". אם נאמר לְבַנְתָּ יחשבו על לְבַנְתָּ ספיר, ושם זה לא בטוח, אם זוהי לְבַנְתָּ. איני יודע, אם אנו צריכים להרבות חריגים בדקדוק העברי. אני מבקש להעמיד להצבעה את המלה "לְבַנְתָּ", אם לכלול אותה בחלק הראשון או בחלק השני של היוצאים מן הכלל. לדעתי אנו מכשילים את הקהל.

הא' בן-חיים: תמיד תמכתי בקיום הצירי כנגד המקרא. בכל-זאת לא יכולנו להתעלם מכל מה שכתוב במקרא ולהפכו ולנהוג על פי הלשון המאוחרת או על פי שנראה לנו רצוי ולומר: זְקַנְי, חֲבַרְי. כאן אמרו רוב החברים שיהא המקרא שליט. במקרא יש לְבַנְתָּ, לְבַנְתָּ, לְבַנְתָּ, ויש "לְבַנְתָּ הספיר". יש מחלוקת על הפרשנות של לְבַנְתָּ הספיר. אין מחלוקת, שמצד המסורה יש קשר בין "לבנת הספיר" ובין לְבַנְתָּ. השאלה היא, האם אנו הולכים אחרי הפרשנות המדעית, המפרידה בין שתי התיבות - ויכול להיות שהיא צודקת, ויכול להיות שאינה צודקת. מה עושה האקדמיה לגבי המסורת, שפירשה לבנת הספיר מלשון לְבַנְתָּ? לדעתי אנו חייבים לקיים ולומר: לְבַנְתָּ סמיכות של לְבַנְתָּ. לא רצוי, שננתק במכוון מן הפירוש המקובל, גם אם יש ספק, אם פרשנות זו נכונה. יש חברים האומרים, כי בעברית חדשה נהוג לומר לְבַנְתָּ החבלה. למחרת הדיון שמעתי את הקריין ברדיו אומר: "הונחה לְבַנְתָּ חבלה באחד האוטובוסים". אם מקיימים יוצאים מן הכלל, יש למלה זו זכות, שתמשיך להיות יוצא מן הכלל של האקדמיה. אני חושב, שלא נעשה טובה, אם נפריד בין לְבַנְתָּ לבין "לְבַנְתָּ הספיר".

בעד הצעת הוועדה "לְבַנְתָּ (חבלה)" הצביעו 16

5 בעד ההצעה לְבַנְתָּ

הצעת הוועדה - לְבַנְתָּ - נתקבלה

בהצבעה אושר סעיף 5 כולו

(2 חברים נמנעו)

הגב' בהט קוראת סעיף 6:

במשקל מְפַעְלָה ומְפַעְלָה, כגון: מְדַרְגָה, מְדַרְגָה (האדם), מְדַרְגָה, מְדַרְגָה: מְדַרְגָה:

מגפה, מגפותיהם; מקהלה, מקהלות (משוררים); מצבה, מצבות (אבן), מצבותיהם; מזמרות, מזמרות (הכרם); מדקרה; מדקרות (חרב); תרעלה, תרדמה, תרדמותיכם. הערה: במקרא יש מזמרותיהם, מדקרות (חרב) ומועצותיכם. השם מועצותיכם שבימינו גזור מן היחיד מועצה. בצד מצבה יש במקרא: מצבת, ובסמיכות: מצבת. שוב ייכתב כאן, שהצרי מתקיים במשקלי מפעלה, תפעלה.

הא' מלצר: בסעיף זה בסופו, לא ברור, אם אלה הערות או כללים.

הא' מדן: כתוב: הערה.

הא' מלצר: יש פה יותר מהערה אחת.

גב' בהט: ייכתב: הערות.

הא' רבין: אני מציע למספר אותן.

הא' שלי: מה פירוש "מועצותיכם שבימינו", ומה בין מועצה שבמקרא לבין "מועצה" בלשון ימינו? ולמה לנו לשנות?

הא' מדן: מועצה שבמקרא פירושה "עצה", ולא קבוצת עסקנים או ועד.

הא' איתן: עניין מועצה אינו שייך לפרק הצרי. אני מציע לתת אותו בהערה למטה, ולא בגוף הכללים.

הא' שבטיאל: תפעלה - יש להוסיף עוד שתי דוגמאות: תבערה (במקרא), תדמה (מחידושו של שלונסקי).

גב' בהט: אפשר להכניס זאת.

סעיף 6 נתקבל בהצבעה פה אחד
(חבר אחד נמנע מהצבעה)

הגב' בהט קוראת סעיף 7:

במשקל הפעל וכן בשמות המרובעים והמחומשים, גם בצורת הנסמך, אפילו לפני אות גרונית, כגון: הַבְּדֵל, הַבְּדֵלִי (אנשים); הַפְּסֵד, הַפְּסֵד (זמן); הַכְּרַח, הַכְּרַח (השעה); הַצֵּעַ, הַצֵּעַ (השוק); הַסֵּחַ, הַסֵּחַ (הדעת), סַרְגֵּל, סַרְגֵּל (חישוב); אִיזְמָלִי (נגרים); מִסְפָּנו, מִסְפָּנִי; פְּסָנְתֵר (כנף); פְּרָדָס, פְּרָדָסִי (השרון) וכן: אֲבָנֵט, קְלִסְתֵר וכל השמות האלה בתוספת -ות, כגון: מִסְפָּנוֹת.

הא' איתן: אני מציע למחוק את השורה האחרונה: "וכל השמות האלה בתוספת -ות, כגון: מִסְפָּנוֹת. ולצרף עניין -ות לכלל הבא, כלל 8. אשוב לעניין זה, כאשר נגיע לכלל 8.

הא' מדן: -ות זו לא צורת נטייה, אלא משקל נוסף.

הא' איתן: אני מדבר על הנטייה של שמות במשקל זה, ולא על אופן גזירתם.

הא' מלצר: המלה "וכן" לפני סוף סעיף 7 מיותר. זו טעות.

גב' בהט: יש למחוק אותה.

הא' ייבין: מדוע הִכְרַחְתָּ, ולא הִכְרַחְתָּ? מדוע הִצַּעַ, ולא הִצַּעַ?

הא' בן-נון: אני מבקש להוסיף את המלה "הִנְעַ".

הא' דותן: השאלה: מדוע גם "הִסַּח הִדְעַתָּ"? ואם מכשירים צורה זו, צריך לשנות את ניסוח הכלל, שכן צורה זו היא בניגוד למה שנאמר בכלל "אפילו לפני אות גרונית".

הא' מדן: "הִסַּח הִדְעַתָּ" נכנס לפי דרישה כיוצא מן הכלל, הואיל והוא שגור ביותר.

הא' דותן: מה הסיבה, שכאן חרגו?

הא' מדן: הואיל והוא שגור ביותר, ודרשו זאת.

הא' דותן: אם זה לפי השגור, הרי אומרים הִכְרַחְתָּ.

הא' בן-חיים: השאלה ברורה. מדובר במקור (הוא שם הפעל) ובו הצרי מתקיים. כאשר הצרי מתקיים, אין הוא הופך לפתח לפני אות גרונית. לפני דור אחד תיקנו את המלה הִכְרַחְתָּ לְהִכְרַחְתָּ. היו חברים שטענו, כי בשום פנים אי אפשר לומר "הִסַּח הִדְעַתָּ", גם אם ייאמר הִסַּח בנפרד. הוועדה רצתה למנוע ויכוחים. חשבנו, כי מוטב שיהיה יוצא מן הכלל אחד, שהוא שגור, מאשר ויכוח גדול. אם נחליט על הִכְרַחְתָּ וְהִצַּעַ, פירוש הדבר - שאנו מחליטים על כלל האומר ששם-הפועל בלמ"ד גרונית יהיה שונה ולא לפי הדקדוק. האקדמיה רשאית להחליט מה שתחליט, השאלה היא, אם רוצים לקבוע דבר שהוא מתאים לדקדוק, או שנרצה ביוצאים מן הכלל. צריך לראות את כל הבעיה והיא צורת שם הפועל. הוועדה רצתה להקל, אבל בגבול סביר, ושלא לפרוץ גדרות של ניקוד המקרא. לפי דרכו של ניקוד המקרא מתחייב שיהיה "הִסַּח הדעת". איני יודע, מדוע אי אפשר להתרגל לזה. החריג הִסַּח הוכנס כאן לפי רצונם של חברי הוועדה.

הא' מדן: תוספת תשובה לשאלת הא' דותן: מה הבדל בין הִסַּח ובין הִכְרַחְתָּ? יש שני הבדלים: האחד - הִכְרַחְתָּ קיים ושגור בנפרד; הִסַּח אינו שגור בנפרד. הצירוף היחיד השגור הוא "הִסַּח הדעת". ולכן כאן הצירוף הוא העיקר, ולא צורת הנפרד. לפיכך ראתה הוועדה להיכנע לדרישה ולעשות אותו יוצא מן הכלל. השני - אשר

לשם הַכְרַח - אלה הרגילים לומר "הַכְרַח השעה", רגילים לומר בנפרד הַכְרַח; ואילו אנו קובעים את צורת הנפרד הַכְרַח, ואין לנו ללכת אחריהם בקביעת צורת הנסמך.

הא' שלי: את העניין של "שגור" שוקל כל אחד לפי שמיעתו. אני יכול להעיד, ש"הַכְרַח השעה" הוא שגור עד מאוד.

הא' מִדָּן: אך לא כסמיכות של הַכְרַח, אלא של "הַכְרַח", וזה אינו עניין לפרק הצרי.

הא' אירמאי: מן פְּסַנְתַּר, קְלַסְתַּר, נצטרך לגזור פְּסַנְתַּרְן וקְלַסְתַּרְן. רצוי להוסיף מלים אלה, כי הן מופיעות בעיתונות. במקום דוגמאות, שאינן בשימוש מוטב לתת שתי דוגמאות שימושיות. כדאי להוסיף בסוף הסעיף הקודם את המלה טְלֻטְלָה.

הא' קלעי: אני מציע שנצביע על הוצאת "הַסַּח הדעת", כדי שיהיה הכלל אחיד. מכאן ואילך נלמד בדפים של "למד לשונך", שיש לומר "הַכְרַח השעה" ו"הַסַּח הדעת" (גב' בהט: זה הופיע). אם יהיה הַסַּח יהיה גם הַכְרַח. אם לא יהיה הַסַּח - יישמר הכלל לפי הדקדוק.

הא' שבטיאל: יש להביא בכאן גם אַגְרָטַל (אם נפרדו בצרי), אַפְרָסֵק שהצרי שבהם בטל בנטייה. אַגְרָטַלִּי, אַפְרָסֵקִי.

הא' בן-חיים: אין אַגְרָטַל (בצרי).

הוחלט להוסיף - אַפְרָסֵק

הא' איתן: ההצעה להוסיף פְּרָדֶסֶן, פְּסַנְתַּרְן אינה שייכת לכללי הנטייה, אלא לכללי הגזירה. אילו עסקנו בדרכי גזירה, יש לי הרכה הערות. אנו יכולים לומר בכלל 8, שהצרי מתקיים לפני סיומת -ות - מְסַכְנֹת. ואני מציע להוסיף גם סיומת -ָן, ואחריה את הדוגמה של פְּרָדֶסֶן, שבנטייתו הצרי קיים.

הא' אברמסון: שמענו את ההצעות. למעשה נותר לנו להצביע על ספק אחד של "הַסַּח-הדעת". הא' קלעי הציע שלא להכניס זאת. כך הציע גם הא' דותן.

הא' דותן: גם ההצעה על אגרטל צריכה לבוא לידי ביטוי.

הגב' בהט: השאלה היא, אם אומרים אַגְרָטַל או אַגְרָטַל.

הא' בן-שמאי: אולי תשב הוועדה או המזכירות על עניין הניסוח. דומני, שהסעיף דורש הבחנות אחדות. הוא מתחיל במשקל הַפְעֵל, והכוונה היא למקור של הַפְעֵל. אחר כך באים שמות כגון טְלֻטְלָה, אַגְרָטַל. (הא' דותן: כתוב "וכן בשמות המרובעים והמחומשים"). ואף על פי כן יש בזה כדי לעורר קושיות, וראוי לשקול בדבר ולהבדיל בין זה לזה בהבחנה ברורה בזמן הניסוח.

הא' מדן: הצעות לניסוח יש לשלוח למזכירות.

הא' מלצר: כל המבנה של סעיף 7 אינו הגיוני. בהמשך נאמר: "אפילו לפני אות גרונית", ופירוש הדבר הוא שקודם-כול נהוג הכלל במלים גרוניות - ואחר כך אנו עוסקים בגרוניות. נראה לי, כי תחילה צריך להביא דוגמאות לא גרוניות, ואחר כך להוסיף גרוניות.

הא' אברמסון: מופיעות כאן המלים הַבְּדֵל, הַפְּסֵד.

הא' מלצר: בעניין הַצֵּעַ וְהֶסֶח - נכון שהיה מקובל לומר "הֶסֶח-הדעת", והיום אומרים גם הַצֵּעַ, מלעיל. ואם לא נקבע הַצֵּעַ - יוסיפו לומר שיש ביקוש ויש הַצֵּעַ, מלעיל, כמו בַּצֵּעַ וּפְצֵעַ, וזה לא טוב, שהרי אין קיימת מלה הַצֵּעַ מלעילית. על כן אני מציע שיהיה הַצֵּעַ בלבד.

בעד מחיקת המלים "וגם הֶסֶח-הדעת" הצביעו 10

בעד הנוסח כהצעת הוועדה 12

הצעת הוועדה נתקבלה

הא' דותן: חשוב להביא זאת כחריג, ולא כך דין הדוגמאות. אין זו שאלה של ניסוח בלבד.

הא' שלי: אם כך, אני מבקש להצביע על הוספת הַכְּרַח בסמיכות.

הא' ייבין: אם כך, גם הַצֵּעַ וכל הגרוניות.

הא' מייזלש: הצירי לפני אות גרונית הופך בסמיכות לפתח.

הא' ייבין: אני הצעתי, שזה יחול לא רק על הַכְּרַח, אלא לפני כל הגרוניות.

הא' בן-חיים: אני מבקש לומר כמה מלים נגד הצעה זו. המשקל הַקָּטֵל (הַפְּעֵל) הוא משקל חי, ואפשר לגזור מכל פועל בהפעיל. אם נחליט שלפני כל גרונית יבוא פתח, זאת אומרת, שאנו מוציאים את הפעלים של הגרוניות מן הסוג הזה. נוסף על כך אנו עלולים להעתיק את ההטעמה ממלרע למלעיל, ולגרום שיהיו מתעלמים מן -ה' שהיא חלק המשקל. ודאי אפשר להחליט, שאנו רוצים שהמלה "הַצֵּעַ" או המלה "הֶסֶח" יהיו מוטעמים מלעיל. בעיניי זו תהיה תקלה. בגלל שתיים או שלוש מלים. שהקהל הורגל לומר אותן כך, לא כדאי להוציא קבוצה דקדוקית שלמה ולהעמיד אותה כדבר מיוחד בפני עצמו.

הא' אברמסון: החלטנו שהעיקר יהיה הֶסֶח (הדעת) גם בנפרד וגם בסמיכות. לדעתי אי אפשר להעמיד להצבעה דבר חדש, שיסתור את ההצבעה הקודמת.

הא' דותן: כשם שלגבי המלה הֶסֶח התרנו שתי צורות, כך גם לגבי מלה אחרת.

הא' אברמסון: עכשיו מציעים להעמיד להצבעה כלל, שיחול על קבוצה שלמה. אני מעמיד להצבעה את ההצעה של מר שלי.

הא' ייבין: אני מוחה נגד הדרך הזו. אם מותר הֶסֶח וְהִכְרָח, מדוע אסור הֶצֶע?
האם שלושה חריגים סותרים את הכלל?

הא' שלי: כמו שיש הֶסֶח וגם הֶסֶח, גם כאן תהיינה שתי צורות.

הא' אברמסון: אני מעמיד להצבעה את הצעתם של ה'ה ייבין ומייזלש להשאיר צורה שנייה בסמיכות בפתח: הֶצֶע, הֶכְרָח. ההצעה להשאיר צורה שנייה בסמיכות בפתח לא נתקבלה.

הא' אברמסון: עכשיו אפשר להעמיד להצבעה את הכלל כולו.
סעיף 7 - נתקבל בהצבעה.

הא' אירמאי: האם נצרף את המלה טְלִטְלָה?

הא' אבן-שושן: אני מציע להוסיף דוגמאות של מלים בלא גרוניות: הֶשֶׁג, הֶטֶל, הֶתֶר.

הגב' בהט: קוראים סעיף 8 עד המלים "חֶבְרוֹת (כנסת)".
צרי המתקיים בנטיית היחיד, מתקיים גם לפני הסימות ה־י, ה־יָהּ, ה־ית, כגון: הֶכְרַחֲתִית, הֶדְרַחֲתִית, עֶמְלַקִּית, יֶרְדְנִיָהּ.

הא' איתן: נראה לי, שאפשר לעשות את הכלל מקיף יותר ע"י שנמחוק את המלים "המתקיים בנטיית היחיד", ונניח: "הצירי מתקיים בנטייה לפני הסימות ה־י, ה־יָהּ, ה־ית, ה־ות, ה־ון, ה־ן". נוסיף בדוגמאות כאן: מֶסְפְּנוֹת, הֶפְרָשִׁית, וגם דוגמה של שם-תואר כגון מְלַבְּנִי. אנו נוהגים לקיים את הצירי בגזירת שם-תואר משם על משקל מֶפְעֵל, וצירי זה לא ישתנה.

הא' בן-חיים: לא נכנסנו לשאלות הגזירה, אלא לשאלה אחת ויחידה - יצירת תואר-הייחוס מן השם. אותה שאלה התעוררה בשעתה לגבי הקמץ. טענו: יש במקרא יציאה מהכלל, שמתירה לקיים את הצורה היסודית. הייתה שאלה: יִשְׁרָאֵלִי, יִשְׁמְעֵאלִי, אבל דְּוִיָדִי, שְׂאוּלִי. ע"פ איוו דרך נלך? בכללי הקמץ החלטנו שהקמץ בתוארי ייחוס אלה מתקיים בנטייתם. מן מְלַבְּנִי הציעה הוועדה לומר בנטיית-השם מְלַבְּנִי (=שלי), אבל לצמצם את השאלה לנטיית השם בלבד. בתוספת כינוי הייחוס צריך לדעתי לנהוג, שאין הוא משנה מצורת היסוד של המלה בדומה למה שהחלטנו בקמץ.

כל הדברים טעונים עריכה וניסוח. ברגע שהחלטנו להוציא משהו מן הכלל, צריך לבנות את הכלל באופן אחר. מכללי הצירי יש כל כך הרבה יציאות מן הכלל, ורק לאחר שנדע מה אנו רוצים להוציא מהכלל, אפשר לנסח את הכלל ניסוח אחרון. לכן אין להוסיף לטעיף זה קְלַסְתְּרוֹן או פְּסַנְתְּרוֹן.

הא' אברמסון: אפשר להניח את הצעת הוועדה כמות שהיא, כי אלה הן המלים שהוועדה התכוונה להן. אפשר להוסיף: וכן מלִבְנֵי.

הא' אבן-שושן: כתוב "צרי המתקיים בנטיית היחיד מתקיים גם לפני הסיומת -י, -יה, -ית". לדעתי כל צירי שלפני -י או -ות מתקיים. ובשביל מה ההבחנה? צירי שלפני הסיומת הזו קיים תמיד, ואין שום יוצא מן הכלל.

הא' צרפתי: העניין טעון בירור נוסף. אולי אפשר להחזיר את הסעיף לוועדה, כדי שחבריה ישקלו את העניין, לאחר ששמעו את הדעות במליאה, ויציעו הצעה חדשה.

הא' רבין: בראש הרשימה כתוב: בנטייה. ראיתי שגם הא' איתן היסס להכניס עניין של גזירה. איני חושב, שאנו מוכנים לדון בגזירה. אני מציע, שכללי הגזירה יבואו לדיון נפרד. מוטב שלא לטפל בכך בהיסח הדעת.

הא' אברמסון: יש הצעה להשאיר לוועדה את ניסוח הסעיף.

הא' רבין: הצעתי היא לבטל את הסעיף ולדון עליו בצורה אחרת.

הא' אברמסון: ניתן לוועדה רשות לעשות כטוב בעיניה.

הא' דותן: הסעיף אינו בשל להצבעה.

הא' אברמסון: אני מעמיד להצבעה את ההצעה להחזיר את הסעיף לוועדה לבירור נוסף, מה רוצים לכלול בו.

בעד ההצעה להחזיר את הסעיף לוועדה לבירור נוסף הצביעו 18
בעד ההצעה לקבל החלטה עכשיו במליאה הצביעו 7

הא' אברמסון: נחזיר את הסעיף לוועדה, וגם את המלה שְׁכָנָה.

הגב' בהט: בסעיף 4 אמרנו ששמות כמו אָבֵל, חָפֵץ פְּבַד דִּין אחד לצירי שבהם בזכר ובנקבה. דִּין אחד לשמות ממשקל פָּעַל בזכר ונקבה. יש הערה שנשתרבה לכאן שבה נאמר: יוצא מן הכלל השם שְׁכָנָה ואינו שייך לכאן ויש להעבירו.

ההערה נתקבלה

הגב' בהט: קוראת את סעיף 9:

שמות במשקל פְּעֻלּוֹן, כגון דְּרָאוֹן, פְּרָעוֹן, גְּרָעוֹן, רָאִיוֹן, תְּאָבוֹן, שהדגש נשמט מהם בנטייה, אין הצירי מתקיים בהם: פְּרָעוֹן (השטר), גְּרָעוֹן (התקציב), רָאִיוֹנְכֶם, תְּאָבוֹנֶךָ. כשפה"פ עיצור גרוני ישתנה הצירי בנטייה לסגול: עֲרֻבוֹנִי, עֲרָגוֹנִי. השם זְרָעוֹנִים הצירי שבו אינו משתנה בנטייה, כגון: זְרָעוֹנִי (גינה) זְרָעוֹנִי, זְרָעוֹנֶיךָ.

הא' בן-חיים: המשקל הוא פֶּעֶלֹן (קֶטְלוֹן). במלים כמו זָכְרוֹן. נשמט הדגש בסמיכות: זָכְרוֹן. יש בעיה של קבוצת שמות בעלי עי"ן גרונית, שמכוח העובדה אינם נדגשים יש בהם צירי לפני גרונית. מה דינו של צרי זה? כל עוד אנו עוסקים בשלמים, אין בעיה. הוועדה אמרה: כשם שיש זָכְרוֹן, כך יש גֶרְעוֹן, פֶּרְעוֹן. יש מלה אחת המקיימת צירה - זֶרְעוֹנִים, זֶרְעוֹנִי, ולא רצתה הוועדה לשנות מן הקיים.

הא' מלצר: כאן שאלת הניסוח היא חשובה. אפשר לומר: "שמות במשקל פֶּעֶלֹן, שהדגש נשמט מהם בנטייה, משום שע"ן הפועל בהם היא גרונית.

הא' אברמסון: בניסוח תוזכר האות הגרונית.

הא' איתן: לי נראה, שהחירק בנטיית השמות האלה קשה. יש מֶרְכְּבָה, מֶרְחָק, מֶרְקָחָה, כולם בסגול לפני ר ולא בחירק. בדרך זו ועל יסוד הניסוח המוצע להלן בכללה (שומֶרֶךְ וכו') מוטב לומר בסמיכות: פֶּרְעוֹן, גֶּרְעוֹן.

הגב' בהט: יש בתנ"ך דְּרָאוֹן עולם.

הא' שבטיאל: "אינו מתקיים" משמע: בשווא, וצריך לומר, שהצרי משתנה לחירק.

גב' בהט: ננסח "משתנה לחירק".

סעיף 9 נתקבל בהצבעה

(חבר אחד הצביע נגדו, וחבר אחד נמנע)

ו. ביום ז' באייר תשל"א (2.5.71) נשלח לחברי האקדמיה ולאנשי מקצוע החוזר ומט/239/88, שנערך בתום הקריאה הראשונה של מונחי הריצוף בוועדה למונחי הבנייה שליד הוועדה המרכזית למונחי הטכנולוגיה. ביום ח' שבט תשל"ג (11.1.73) נשלח החוזר ומט/292/88.3, שנערך בתום הקריאה הראשונה של מונחי חיפוי הקירות והתקרות.

נתקבלו הערות על החוזרים והוועדה המקצועית קיימה את הקריאה השנייה של שתי הרשימות, שהוחלט לאחדן למילון אחד.

ועדת האישורים שליד הוועדה המרכזית דנה במילון כולו ביום א' כ"ג באדר תשל"ד (17.3.74).

ביום י"א בניסן תשל"ג נשלחה לחברי האקדמיה הודעת הסיכום ומט/400/1, שבה רוכזו המונחים שיש בהם חידוש מצד הלשון. ביום ו' באייר תשל"ד (28.4.74) נשלח המסמך ומט/3-401/88.2 "סיכום הדיונים בוועדות" לחברי ועד המינוח.

ביום א' כ' באייר תשל"ד (12.5.74) נתקיים בוועד המינוח דיון על הודעת הסיכום ועל ההערות שנתקבלו משלושה חברי האקדמיה.

ועד המינוח אישר את ההצעות שבהודעת הסיכום.

לאחר הדיון בוועד המינוח ערער פרופ' ש' ייבין על המונח אריח (tile), שהגדרתו: פריט שטוח בעל צורה קבועה, בד"כ ריבוע או מלבן, שאינו גדול מ-30 ס"מ. מונח זה לא היה בין המונחים שהוגשו לאישור מפני שנקבע ע"י האקדמיה,

כשאישרה את המילון למונחי הבטון, שבו כלול המונח: אריח רצפה מבטון (concrete floor tile). ערעורו של פרופ' ייבין נדון בישיבת ועד המינוח ביום ד' י"ד במרחשוון תשל"ד (30.10.74), שאישר מחדש את המונח "אריח" ברוב קולות.

הא' ייבין: אני מערער על יותר ממונח אחד. אבל עתה אחר ישיבה של שלוש שעות וחצי איני מסוגל עוד לדון בשום דבר באופן רציני. (עוזב את הישיבה).

הא' איתן: היו מונחים מספר, שהא' ייבין ערער עליהם. הקדשנו לערעורים אלה כמה ישיבות, וכישיבה האחרונה של ועד המינוח הוכרעו כל העניינים חוץ מן המונח האמור, שהא' ייבין עומד בערעורו עליו. אני מציע, שנאשר את כל המילון חוץ מאותו מונח: אריח.

הא' בן-חיים: אני מציע שהמליאה תעניק מסמכותה לוועד המינוח לדון בהערותיו של הא' ייבין ולהכריע בסמכות המליאה על הרשימה כולה. המליאה תעניק את סמכותה לוועד המינוח אבל עליו להזמין לישיבה את כל חברי המליאה.

הא' איתן: למעשה כבר עשינו זאת.

הא' דותן: אך בלי סמכות של המליאה.

הא' אברמסון: עכשיו ידון על כך ועד המינוח בסמכות מטעם המליאה.

הא' אירמאי: אני מציע, להבא, שחבר שאינו מקבל את הכרעתו של ועד המינוח, יודיע קודם ישיבת המליאה על המונח או המונחים שהוא רוצה לערער עליהם. לא ייתכן, שחבר יבוא למליאה ויבקש לערער על מונח זה או אחר, בלי שחברי ועד המינוח ידעו תחילה על מה הוא רוצה לערער. ידענו, שיש ערעור לגבי "אריח". לא ידענו, שיש ערעור לגבי מונחים אחרים. אני מציע, שנקבע זאת כנוהג כללי, המתיר לחבר לערער לפני המליאה, אבל עליו להודיע על כך בכתב זמן מספיק קודם לכן.

הא' דותן: זה נוהל שנקבע מזמן.

עלינו לאשר את המילון כאן, ואת המונח האחד צריך להביא לדיון בישיבה אחרת. אבל צריך להודיע לפני ישיבת המליאה, שרוצים לדון במונח. אי אפשר להודיע על כך ברגע האחרון בתוך הישיבה.

הא' אברמסון: נקבל את הודעת הסיכום כמות שהיא. נאשר את רשימת המונחים, חוץ מן המונח אריח, שהיה ערעור עליו והוועדה לא קיבלה אותו. להא' ייבין תינתן האפשרות להביא את ערעורו על מונח זה.

המילון למונחי הריצוף והיפוי הקירות והתקרות - בלי המלה אריח - אושר.